

SUOMENMAAN VIRALLINEN TILASTO

XIV

B

VAKAUSLAITOS

18

VAKAUSKOMISIONIN KERTOMUS

VUODELTA 1908

HELSINGISSÄ 1910

SUOMENMAAN VIRALLINEN TILASTO

XIV

B

VAKAUSLAITOS

18

VAKAUSKOMISIONIN KERTOMUS

VUODELTA 1908

HELSINGISSÄ, 1910
KEISARILLISEN SENAATIN KIRJAPAINOSSA

Vakauskomisionin alamainen kertomus vakauslaitoksen töistä vuonna 1908.

I. Vakauspiirit.

Maan jakaminen vakauspiireihin on ollut muuttumattomasti sellaisena joksi se vahvistettiin Keisarillisen Suomen Senaatin päätöksillä 9. päivältä Joulukuuta 1898 ja 10. päivältä Huhtikuuta 1902. Vakauspiirien N:o 1—36 nimitykset ja alat ovat mainitut Vakauskomisionin alamaissessa kertomuksessa vuodelta 1898; piiri N:o 37 käsittää Suomen valtionrautateiden alueen ja asemat maalla.

Paitsi niitä lukumäärälleen 27 käupunkia, joilla edellisen vuoden lopussa oli oma vakaaja, on myöskin Hämeenlinnan kaupunkiin otettu vakaaja, joten kaupunginvakaajien lukumäärä on lisääntynyt 28:ksi.

II. Vakauslaitoksen virka- ja palvelusmiehet.

Sittenkun vakaaja vakauspiirissä N:o 15 (Rannan ja Ayräpään kihlakunnat), komisionimaanmittari Gustaf Axel Herlin oli nimitetty lääninmaanmittariksi Uudenmaan lääniin, määräsi Vakauskomisioni 11. Huhtikuuta komisionimaanmittari Albin Hannikaisen vakaajaksi mainittuun piiriin.

Vakaajan vakauspiirissä N:o 36 (Kemin ja Lapin kihlakunnat), komisionimaanmittari Olli Pajarin hakemuksen johdosta, määräsi Vakauskomisioni 25. Helmikuuta maanmittausauskultantti Kalle Nurmelan toimittamaan osan vuoden 1908 vakinaisista vakausmatkoista mainitussa piirissä.

Koska asianomainen vakaaja piirissä N:o 15 oli ulkomaanmatkan tähden estetty lopettamasta vuoden 1908 vakinaisia vakausmatkoja, määräsi Vakauskomisioni 13. Toukokuuta vakaajan piirissä N:o 3, varamaanmittari Johan Magnus Luukkosen toimittamaan vakausta piiriin kuuluvilla ulkosaarilla Lavan- saari ja Seitskari.

Sentähden että vakaaja piirissä N:o 10 (Ruoveden ja Jämsän kihlakunnat) vapaaherra Lauri Almos Yrjö-Koskinen oli laillisesta syystä estetty

tekemästä vuoden 1908 vakinaisia vakauserämatkoja, määräsi Vakauskomisioni 23. Toukokuuta vakaajan piirissä N:o 11, entisen komisionimaanmittari Johan Ingmanin tekemään mainitut matkat.

Kun vakaaja piirissä N:o 5 (Mynämäen ja Vehmaan kihlakunnat) komisionimaanmittari Karl Anders Rehnberg oli vuoden kuluessa kuollut, määräsi Vakauskomisioni 14. Joulukuuta varamaanmittari Konrad Olivier Bergenwallin vakaajaksi mainittuun piiriin.

Äsken perustettuun kaupunginvakaajan toimeen Hämeenlinnassa on asianomainen kaupunginvirasto ottanut vakaajan piirissä N:o 13, komisionimaanmittari Gustaf Reinhold Qvefländerin.

Kaupunginvakaajiksi on sen lisäksi otettu: Kuopioon varamaanmittari Johan Sigurd Rosenberg, entisen komisionimaanmittari Johan Myrberg-vainajan sijaan sekä Jyväskylään varikonesimies Viktor Buur komisionimaanmittari Frans Leonard Mahlbergin sijaan, joka oli luopunut toimestaan. Kirjeensä mukaan tämän vuoden Toukokuun 26. päivältä, on Kristiinankaupungin Maistraatti 9. Joulukuuta 1907 määrännyt vakaajaksi Kristiinankaupunkiin vakaajan piirissä N:o 28, varamaanmittari Erik Recksénin, viran jouduttua avoimeksi entisen komisionimaanmittari F. H. Rodas-vainajan jälkeen.

III. Vakauskomisionin toiminta.

Kokoukset.

Vakauskomisioni on vuoden kuluessa pitänyt 12 kokousta, joissa pidetyt pöytäkirjat käsittävät 71 pykälää. Neuvotteleva jäsen on ottanut osaa kaikkiin näihin kokouksiin, jonka lisäksi hän kerran on kutsuttu läsnäolemaan verrattaessa toisiinsa Vakauskomisionille kuuluvaa pituusmittojen kontrolli- ja työmallia sekä asianomaista päämallia; sitä paitsi on neuvotteleva jäsen kymmenen (10) kertaa kutsuttu toimittamaan vakausten tarkastelijan kanssa uutta painostamittojen, painojen ja punnitsimien vakaamista ja leimaamista koskevasta Vakauskomisionin kiertokirjeestä 2. päivältä Elokuuta 1888.

Kirjeenvaihto.

Ehdotuksista, kirjeistä ja muista toimituskirjoista on lähetetty: 1 Teidän Keisarilliselle Majesteetillenne alamaisimmasti, 3 Senaatin Maanviljelys-toimituskuntaan, 2 Talousosaston kansliaan sekä 76 muihin maan virastoihin ja laitoksiin.

Erityisille vakauskontrollöreille ja vakaajille on lähetetty 143 kirjettä ja lähetystä.

Otettaessa lukuun 20 toimituskirjaa ulkomaisille vakauserävirastoille, yksityisille laitoksille ja henkilöille sekä 5 viranhoitomääräystä, tekee menevien toimituskirjain koko lukumäärä 250.

Vakauskomisioniin on vuoden kuluessa tullut 237 kirjettä ja lähetystä, nimittäin 3 Senaatin Maanviljelystoimituskunnasta, 1 Talousosaston kansliasta, 1 Kulkulaitos-toimituskunnasta, 16 muista virastoista, 194 vakauskontrollöreiltä ja vakaajilta sekä 22 yksityisiltä henkilöiltä ja ulkomaan virastoilta.

Vuoden kuluessa 237 diariin merkittyä ja 7 vuodelta 1907 jällelle jäänyttä asiaa ovat kaikki käsiteltyt loppuun.

Vakauskomisionissa on vuoden kuluessa 18 maanmittarinoppilasta harjoitellut mittojen, painojen ja punnitsimien vakaamista. Maanmittarinoppilaiden ohjaus.

Maanmittauksen Ylihallitukseen lähetettyjen kuukautisten raporttien mukaan on vuoden kuluessa kertynyt toimituskirjojen lunastuksina 22 markkaa 50 penniä. Toimituskirjojen lunastukset.

Suomen vakauslaitokselle 16. Heinäkuuta 1886 annetun arm. johtosäännön 11 §:n 2 kohdan mukaan on verrattu toisensa Vakauskomisionille kuuluvaa pituusmittojen päämallia H₆ ja pituusmittojen työmallia S. I. P. sekä myös mainittua päämallia ja Vakauskomisionin omistamaa lasitangolle piirrettyä millimetri-pykälikköä. Tällöin saatiin tulokseksi: Kontrolli- ja työmallien vakaaminen.

Työmalli S. I. P. = 1 m — 23,9 μ lämpötilassa 0° (1906: — 25,7 μ)
 Millimetripykälikkö = » + 283,1 » + 16° (» + 282,8)

Päämallin äärimäisten piirtojen viereisten millimetrien pituuksille määrättiin seuraavat arvot:

millimetri 0— 1: 1,0006 mm (1906: 1,0004 mm)
 » 999—1,000: 0,9978 » (» 0,9979 »)

sekä lasitangon pykäliköllä (kahden puolen äärimäisiä piirtoja vedettyjen puolen millimetrin merkkien välillä):

0-piirron kohdalla: 0,9790 mm (1906: 0,9892 mm) •
 100 » » 1,0119 » (» 1,0052 »)

Vakauskomisionin määräyksen mukaan toimeenpani vakausten tarkastelija tarkastuksia Tammikuussa Viipurin ja Lappeenrannan kaupunginvakaajien, Viipurin läänin vakauskontrollöriin, piirien N:o 14 (Kymmin ja Lappeen kihlakunnat) sekä N:o 16 (Jääskén kihlakunta) vakaajien luona. Näillä matkoilla va'attiin kaksi vaakaa, 31 kappaletta astiamittoja sekä 7 kappaletta painoja. Palkkioksi näistä tarkastusmatkoista on tilattu 112 markkaa 85 penniä.

Tarkastusmatkat.

Sitä paitsi on Vakauskomisionissa esiintynyt seuraavia vakaustöitä.

Muita töitä.

A) vakauslaitosta varten va'attiin 1) vakauspiirin N:o 25 työmallit 5 1—5 cl, 2) vakauspiirin N:o 24 työmallit 2 1—5 cl, 3) vakauspiirin N:o 6 50 kg:n kantovoimainen vaaka, 4) vakauspiirin N:o 14 51 työmalli, 5) vakauspiirin N:o 20 2 kg—1 mg työmallit, 6) vakauspiirin N:o 20 20 kg työmalli,

7) vakauspiirin N:o 20 20 l—5 cl työmallit, 8) vakauspiirin N:o 16 2 dl ja 5 cl työmallit, 9) kolme kappaletta Vakauskomisionille kuuluvaa 32, 16 ja 7,5 cm pituista vetomittaa, 10) vakauspiirin N:o 4 20 kg—5 kg työmallit, 11) vakauspiirin N:o 4 kaksi kappaletta 2 kg ja 50 kg kantovoimaista vaakaa.

B) Vakaajia ja virastoja varten: va'attiin 1) kolme kappaletta vetomittoja Mikkelin kaupunginvakaajalle, 2) 5 kg apumalli vakaajalle vakauspiirissä N:o 30, 3) 1 kg:n kantovoimainen vaaka kaupunginvakaajalle Hämeenlinnassa, 4) 20 kg—5 kg painojen työmallit kaupunginvakaajalle Hämeenlinnassa, 5) 500 mg—1 mg painojen apumallit kaupunginvakaajalle Hämeenlinnassa, 6) kaksi 50 kg ja 2 kg:n kantovoimaista vaakaa Mikkelin kaupunginvakaajalle, 7) 50 kg:n kantovoimainen vaaka Kokkolan kaupunginvakaajalle, 8) 50 kg:n kantovoimainen vaaka Oulun kaupunginvakaajalle, 9) 2 kg—1 g painojen työmallit Hämeenlinnan kaupunginvakaajalle, 10) kolme kappaletta vetomittoja vakaajalle vakauspiirissä N:o 23, 11) kaksi 50 kg:n ja 2 kg:n kantovoimaista vaakaa Lahden kaupunginvakaajalle, 12) 20 l—5 cl työmallit Hämeenlinnan kaupunginvakaajalle, 13) kolme kappaletta vetomittoja vakauspiirin N:o 12 vakaajalle, 14) kolme kappaletta vetomittoja Kuopion kaupunginvakaajalle, 15) kolme kappaletta vetomittoja vakaajalle vakauspiirissä N:o 25, 16) kaksi 50 ja 2 kg:n kantovoimaista vaakaa Kuopion kaupunginvakaajalle, 17) Yliopiston fysikaaliseen laboratorioon kuuluva messinkitanko 1 m päätepiirroilla, 18) elohopea-ilmapuntari Yliopiston hygienistä laboratoriota varten, 19) 500 mg—1 mg painojen apumallit Lahden kaupunginvakaajalle, 20) 20 l—5 cl työmallit Porvoon kaupunginvakaajalle, 21) 1 metrin työmalli Hämeenlinnan kaupunginvakaajalle, 22) Yliopiston fysikaaliseen laboratorioon kuuluva 1 metrin pituinen pykälikkö.

C) Yksityisiä henkilöitä varten: 71 kappaletta painoja ja yksi 5 litran mitta-astia. Maanmittauksen Ylihallitukselle lähetettyjen raporttien mukaan tekevät näistä vakaustöistä kertyneet maksut 25 markkaa 67 penniä.

B) ja C) kohtiin merkityistä mitoista, painoista ja punnitsimista on valmistettu 30 protokollaa.

Kalusto.

Vakauskomisioniin on vuoden kuluessa hankittu: messinkinen puntari (historiallisena merkillisyytenä) sekä kaksi mikrometri-mikroskopia toiminimeltä, »Société Genevoise pour la Construction d'Instruments de Physique et de Mecanique». Nämät mikroskopit ovat ai'otut vertikalikomparatorilla toimitettavaa työmallien vertaamista varten, jossa työssä saman toiminimen hankkimat suureen horisontaalikomparatoriin kuuluvat mikrometri-mikroskopit ovat näkyneet suurentavan liian paljon.

Kirjasto.

Vakauskomisionin kirjasto on vuoden kuluessa lisääntynyt seuraavilla teoksilla: A) Vaihtona K. K. Normal-Eichungs-Kommissionista Wienissä: Verord-

nungsblatt für das Eichwesen N:r 139—142; B) Vaihtona virastosta »Board of Trade» Isossa Britanniassa: Report by the Board of Trade on their Proceedings and Business under the Weights and Measures Acts, 1908; C) Ostamalla 1) Handbuch der Physikalischen Maasbestimmungen von Dr B. Weinstein, Erster Band, 2) Theorie, Konstruktion und Gebrauch der feineren Hebelwaage von Dr W. Felgenträger, 3) Suomenmaan valtiokalenteri 1909 ja Finlands Statskalender 1909.

IV. Vakaajien toiminta.

Nojautumalla § 14 arm. julistuksessa 9. Joulukuuta 1898, Vakauslaitokselle Suomen Suuriruhtinaanmaassa 16. Heinäkuuta 1886. annetun arm. johtosäännön § 14 ja § 16 muuttamisesta, toimeenpantiin vuoden edellisen puoliskon kuluessa varsinaisia vakausmatkoja jokaisessa vakauspiirissä maalla sekä valtionrautateiden vakauspiirissä.

Edellisen vakaajan kuolemantapauksen johdosta ei vakauspäiväkirjaa ole voitu saada vakauspiiristä N:o 5 (Mynämäen ja Vehmaan kihlakunnat) eikä myöskään vakauspiiristä N:o 30 (Lapuan kihlakunta), sittenkun entinen vakaaja oli luopunut toimestaan.

Astiainkruunaajain toiminnasta on tullut tietoja vakauspiireistä N:o 3 (Raaseporin ja Lohjan kihlakunnat), N:o 4 (Halikon ja Piikkiön kihlakunnat), N:o 5 (Mynämäen ja Vehmaan kihlakunnat), N:o 6 (Ahvenanmaan kihlakunta), N:o 7 (Ulvilan kihlakunta), N:o 8 (Maskun ja Loimaan kihlakunnat), N:o 9 (Ikaalisten ja Tyrvään kihlakunnat), N:o 10 (Ruoveden ja Jämsän kihlakunnat), N:o 26 (Laukaan kihlakunta), N:o 27 (Kuortaneen kihlakunta), N:o 28 (Ilmajoen kihlakunta), N:o 29 (Korsholman kihlakunta), N:o 30 (Lapuan kihlakunta), N:o 31 (Pietarsaaren kihlakunta), N:o 32 (Saloisten kihlakunta), N:o 33 (Haapajärven kihlakunta), N:o 34 (Kajaanin kihlakunta), N:o 35 (Oulun kihlakunta) ja N:o 65 Kokkolan kaupunki. Näissä 19 vakauspiirissä on 169 astiainkruunaajaa (vuonna 1907: 179 kruunaajaa 18 piirissä) tehnyt selkoa toiminnastaan.

Vakaajat ja astiainkruunaajat vaakasivat ja leimasivat vuonna 1908:

pituus ja halkomittoja	5,031	(vuonna 1907: 2,487)
mitta-astioita kuivia tavaroita varten	17,663	(» » 6,114)
mitta-astioita nestetavaroita varten	16,953	(» » 12,626)
kuljetusastioita, koko lukumäärä	142,984	(» » 141,206)
joista kruunaajien osalle	141,742	(» » 141,036)
painoja	134,307	(» » 70,307)
puntareita	11,653	(» » 7,725)
erilaisia vaakoja, lukuunottamatta puntareita	12,561	(» » 6,350)

Vuoden kuluessa leimattujen mittaamis- ja punnitsemiskapineiden lukumäärät ovat läänittäin luetellut mukaan liitetyissä tauluissa.

Korvauksena vuoden kuluessa toimeenpannuista vakaumatkoista on vakaajille maksettavaksi määrätty 14,478 markkaa 47 penniä (vuoden 1905 matkoista määrättiin maksettavaksi 13,741 markkaa 92 penniä).

Vakausmaksut vakaajien vuonna 1908 vakaamista ja leimaamista kapi-neista nousevat arviolta noin 110,000 markkaan (vuonna 1907: 60,000 markkaan, edellisenä matkustusvuonna 1905: 85,000 markkaan). Astiainkruunaa-
jien kantamat maksut voitaneen arvostella 16,000 markaksi (vuonna 1907: 18,000 markaksi).

Helsingissä, Vakauskomisionissa, 21 päivä Elokuuta 1909.

J. Sjölin.

A. F. Sundell.

J. T. Petrelius.
m:ty.

Taulu vuonna 1908 vaa'atuista mittaamis- ja
punnitsemiskapineista.

Pituus- ja halkomittoja.

1908.	Mittapuuta ja pykäläkköjä.	Mittanauhoja.	Mittavitjoja.	Halkomittoja.
Vakauskomisioni.....	—	—	—	—
Vakaajat Uudenmaan läänissä	374	4	55	103
» Turun ja Porin »	1,308	3	1	25
» Hämeen »	499	—	—	—
» Viipurin »	998	—	—	—
» Mikkélin »	269	—	—	—
» Kuopion »	405	—	—	—
» Vaasan »	674	—	—	2
» Oulun »	308	1	2	—
Vakaaja valtionrautateiden vakaus- piirissä	—	—	—	—
Koko maassa	4,835	8	58	130
Kaupunkien vakaajat.....	3,151	8	55	130
Vakaajat maalla	1,684	—	3	—

Painoja.

1908.	100 ja 50 kg.	20 kg.	10 kg.	5 kg.	2 kg.	1 kg.	500 g.	200 g ja 250 g posti- painoja.	100 g.	50-1 g.	500-1 mg.
Vakauskomisioni	—	—	—	1	1	1	1	1	1	15	50
Vakaajat Uudenmaan läänissä	123	210	666	1,018	1,719	1,324	1,524	1,675	2,432	7,607	746
» Turun ja Porin »	48	332	1,206	2,198	3,885	3,248	3,102	2,888	1,927	5,750	190
» Hämeen »	29	108	558	1,179	1,714	1,432	1,466	1,929	2,288	7,941	82
» Viipurin »	164	183	782	1,238	2,073	1,387	1,493	1,782	1,559	3,750	221
» Mikkelin »	14	94	312	462	694	521	553	508	531	1,204	52
» Kuopion »	81	225	493	841	1,335	877	929	1,044	830	1,960	17
» Vaasan »	54	227	864	1,486	2,549	2,272	2,501	2,001	2,051	5,280	180
» Oulun »	32	129	550	999	1,450	1,400	1,508	1,820	1,991	5,882	231
Vakaaja valtionrautateiden vakausringissä	525	694	531	487	745	511	544	588	946	2,576	—
Koko maassa	1,070	2,202	5,962	9,909	16,115	12,973	13,631	14,236	14,556	41,965	1,769
Kaupunkien vakaajat	250	650	1,934	3,978	6,930	6,200	6,409	7,361	7,014	25,034	1,188
Vakaajat maalla	820	1,552	4,028	5,930	9,184	6,772	7,211	6,874	7,541	16,916	631

Punnitsimia.

1908.	Vaakoja.				Punta- reita.
	Sadannes.	Kymme- nys.	Tasa- vartisia.	Viisari- ja juoksu- paino.	
Vakauskomisioni	—	—	—	—	—
Vakaajat Uudenmaan läänissä	7	581	1,493	—	2,635
» Turun ja Porin »	10	455	914	4	4,447
» Hämeen »	11	370	774	—	1,034
» Viipurin »	5	842	1,577	8	1,086
» Mikkelin »	6	239	342	7	358
» Kuopion »	4	409	662	—	579
» Vaasan »	12	856	1,172	6	847
» Oulun »	1	460	842	—	667
Vakaaja valtionrautateiden vakaus- piirissä	234	203	12	43	—
Koko maassa	290	4,415	7,788	68	11,653
Kaupunkien vakaajat	33	1,866	3,633	7	8,101
Vakaajat maalla	257	2,549	4,155	61	3,552

Helsingissä, Vakauskomisionissa, 21 Elokuuta 1909.

Teodor Petrelius.
intty.